

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE
ȘI SOCIOLOGICE**

Cu titlu de manuscris
CZU: 314.15:352/354(043.2)

FILIPOV INA

**ROLUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE
ÎN GESTIONAREA PROCESELOR
MIGRAȚIONALE**

**541.02 - STRUCTURA SOCIALĂ, INSTITUȚII ȘI
PROCESE SOCIALE**

REZUMATUL
tezei de doctor în sociologie

Chișinău, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

MOCANU Victor, doctor în sociologie, conferențiar cercetător, ICJPS

Consiliul Științific Specializat a fost aprobat de către Consiliul de Conducere al ANACEC prin Decizia nr. 2 din 24 mai 2024, în următoarea componență:

Referenți oficiali:

GAGAUZ Olga, doctor habilitat în sociologie, conferențiar cercetător, INCE;
BUCIUCEANU-VRABIE Mariana, doctor în sociologie, conferențiar cercetător, INCE.

Componența Consiliului Științific Specializat:

MORARU Victor, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar,
Membru Corespondent – *Președinte al Consiliului*
SPĂTARU Tatiana, doctor habilitat în sociologie, conferențiar cercetător –
Secretar al Consiliului

Membrii Consiliului:

MALCOCI Ludmila, doctor habilitat în sociologie, profesor cercetător
CORNEA Valentina, doctor în sociologie, conferențiar universitar
Deleu Ecaterina, doctor în științe politice

Susținerea va avea loc la 12 Septembrie 2024, ora 14.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 541.02-24-87 la Universitatea de Stat din Moldova, pe adresa: ICJPS, MD-2028, mun. Chișinău, str. Academiei 3/2, bir. 18.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională, Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 09.08.2024.

Secretar al Consiliului:

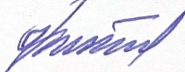
doctor habilitat în sociologie, conferențiar cercetător

Tatiana SPĂTARU

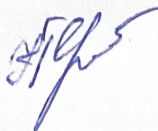
Conducător științific:

doctor în sociologie, conferențiar cercetător

Victor MOCANU

Autor:

Ina FILIPOV

CUPRINS

Reperle conceptuale ale tezei	4
Conținutul tezei	8
Concluzii generale și recomandări	22
Bibliografie	28
Lista publicațiilor autorului la tema tezei	30
Anotare (română și engleză)	32

LISTA ABREVIERILOR

AdB – Asociațiile de Băștinași
APL – Administrație publică locală
APC – Administrație publică locală
ANOFM – Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
BNS – Biroul Național de Statistică
BRD – Biroul pentru relații cu diaspora
CALM – Congresului Autorităților Locale din Moldova
GAL – Grupuri de Acțiune Locală
DMD – Diaspora, Migrația și Dezvoltarea
IITSD – Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică
IMISCOE – Migrația Internațională, Integrarea și Coeziunea Socială în Europa
MIPEX – Indicele Politicilor de Integrare a Migranților
ODD – Obiectivelor de dezvoltare durabilă
OIM – Organizația Internațională pentru Migrație
ONU – Organizația Națiunilor Unite
PGM – Pactul Global pentru Migrație
PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
RM – Republica Moldova
UE – Uniunea Europeană
UNCHR – Agenția Națiunilor Unite pentru refugiați

REPERELE CONCEPTUALE ALE TEZEI

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Fenomenul migrației incită interesul cercetătorilor fie pentru a-i descoperi valențele cu efectele pozitive și negative care decurg din acesta, fie pentru a testa teorii, fie a genera altele noi. În general, efortul cercetătorilor evidențiază necesitatea de a conceptualiza migrația ca un proces social normal. Societățile sunt în continuă dezvoltare și, prin urmare, migrația ar trebui privită ca un proces normal. Cu toate acestea în foarte multe studii, în special în dezbaterile publice, migrația continuă să fie prezentată normativ, ca un proces nedorit sau de dorit, ca „antiteza” dezvoltării sau ca un răspuns în mare măsură temporar la dezechilibrele de dezvoltare (De Haas, 2021, p.15). Dar, având în vedere condiția omniprezentă a migrației (Feldman, 2015) întrebarea teoretică relevantă nu este, „de ce oamenii se mișcă” ci, mai degrabă, modul în care patternurile și experiențele migrației sunt modelate de procese mai largi de schimbare socială. Actualitatea temei rezidă în faptul că migrația nu este problemă de rezolvat, ci un fenomen social asociat schimbării ce trebuie eficient gestionat. Aceste statistici, dar și numeroase studii publicate la nivel național au determinat nu numai nevoia implicării autorităților administrației publice locale și centrale în vederea cunoașterii dimensiunilor reale ale efectelor ale acestui fenomen, ci și necesitatea de elabora politici pentru contracararea efectelor negative ale fenomenului și pentru valorificarea oportunităților de dezvoltare generate de migrație.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

În materie de gestionare a migrației, politicile și instituțiile internaționale/europene vizează în mod special autoritățile publice locale. Există o recunoaștere a faptului că autoritățile subnaționale sunt cele mai bine plasate pentru a se asigura că efectele mobilității nu înseamnă privarea de acces la servicii către populația locală și că migranții beneficiază de servicii specifice. În același timp, există și recunoașterea faptului că o mare parte din cercetările și studiile privind migrația a fost realizată din perspectivă țării de destinație și mai puțin din perspectiva țărilor de origine ale migranților. (World Migration Report, 2020, p. 163).

În spațiul autohton, atenția acordată fenomenului este fragmentată disciplinar. Dovadă sunt numeroasele lucrări din diferite domenii precum științe politice, economie, sociologie, demografie, statistică, geografie, care au avut obiect de studiu fenomenul migrației. Mai puțin abordată este dimensiunea administrativă a migrației.

Acestea din urmă, actualitatea, dar și gradul redus al studiilor privind rolul nemijlocit al administrației publice locale în gestionarea migrației, au determinat interesul față de această temă, contribuind la formularea obiectivelor și scopului acestei lucrări.

Scopul cercetării constă în explorarea proceselor de gestionare a cursurilor migraționale la nivelul administrației publice locale și elaborarea recomandărilor practice privind exercitarea puterii discreționare a autorităților locale în gestionarea migrației.

Obiectivele formulate pentru atingerea acestui scop sunt:

- Determinarea cadrului teoretico-metodologic de cercetare științifică privind rolul administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale;
- Analiza cadrului instituțional și a conținutului documentelor de politici în domeniul migrației și evidențierea dimensiunii politice a gestionării proceselor migraționale;
- Conturarea dimensiunii administrative a fenomenului migrației prin identificarea competențelor autorităților publice locale în gestionarea migrației, analiza rolului și responsabilităților acestora în gestionarea migrației;
- Elucidarea relației dintre migrație și dezvoltare locală prin valorificarea potențialului emigranților și explorarea modurilor în care migranții internaționali pot contribui la dezvoltarea comunității de origine;
- Identificarea căilor de participare la dezvoltarea locală prin implicarea diverselor grupuri, inclusiv a migranților internaționali, diasporei și a emigranților reveniți în țară;
- Identificarea dificultăților cu care se confruntă administrația publică locală în gestionarea migrației, precum și analiza eficienței măsurilor întreprinse în acest domeniu;
- Elaborarea recomandărilor privind exercitarea puterii discreționare a autorităților administrației locale în gestionarea migrației.

Ipoteza de cercetare: În modelarea politicilor locale privind gestionarea migrației este esențială abordarea structurală și instituțională care în contextul actual este insuficientă, acest lucru datorându-se în special lipsei unui sistem de colectare a informației referitor la migrație și lipsei unui cadru de reglementare clar definit și delimitat la nivelul central al administrației publice.

Problema de cercetare constă în cercetarea discrepanței dintre complexitatea fenomenului migrației, care aduce cu sine provocări demografice și socioeconomice semnificative, pe de o parte, și capacitatea limitată a administrației publice locale de a elabora și implementa politici eficiente, precum și de a alocă resursele necesare pentru a gestiona și diminua impactul acestui proces, pe de altă parte.

Metodologia cercetării. Baza teoretico-metodologică a cercetării o constituie *teoria structurii* lui Anthony Giddens (1984) susținută de alți cercetători (Tammaru & Sjoberg, 1999, p. 242; Halfacree K, 1995, p. 170). Utilizată în studiul migrației teoria oferă o perspectivă complexă asupra relației dintre structurile sociale și acțiunile individuale în diverse contexte sociale. Baza cercetării au constituit-o teoriile sociologice: teoria push (push/pull) a lui Everett S. Lee (1966) prin care a dezvoltat *conceptul de factori de migrație*, „*Teoria*

sintetică” a migrației internaționale (Massey, 2002), Teoria rețelelor (Massey, 1987). Cadrul teoretic complementar este constituit din: teoria sistemelor internaționale (Nogle, 1994, p. 329, Sassen, 1988), abordarea interdisciplinară, sugerată de mulți cercetători care afirmă că migrația a fost întotdeauna studiată într-un context disciplinar variat (Cohen, 1996; Brettell, 2007, van Dalen, 2018, Vargas, 2012, Zapata-Barrero, Yalaz, 2018, Carling, 2015, Castles, 2013, Hollyfield, 2007, p.15, Massey, 1994), de modelul spațio-temporal al migrației, care reflectă semnificația globalizării în modificarea migrației internaționale (Zelinski, 1971), corelația migrație și dezvoltare (Van Houte, 2014).

Caracterul empiric al tezei se fundamentează pe aplicarea unui *continuum* de metode de cercetare cantitativă, cercetare calitativă și cercetare prin ancheta pe bază de chestionar (Castellan, 2010; Rotariu, Iliuț, 1997, p. 24). În calitate de tehnici și instrumente de cercetare s-a optat pentru analiza documentară, analiza secundară a datelor, chestionarul. Cercetarea documentară, în calitate de instrument pentru realizarea documentării problemelor de complexitate ridicată, incertitudine și polarizare, este utilizată pentru a evidenția principalele narațiuni cu privire la migrație

Datele, pentru analiza primară și secundară sunt extrase din:

- Documente scrise cifrice (rapoartele Biroului Național de Statistică, Raportul Studiului Generații și Gen, Recensământul populației, alte studii);
- Documente necifrice (Legi, documente politico-administrative emise de entități internaționale / europene, de autorități publice centrale și locale) (Chelcea, 2001, p. 409)
- Ancheta pe bază de chestionar;
- Studiul de caz.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în abordarea interdisciplinară, ce rezonază cu avantajul înțelegerii corelate a migrației cu conținutul politicilor de migrație și a modului de implementare a acestora la nivel local. Colectivitățile teritoriale au potențialul de a defini și de a oferi propriile narațiuni privind existența anumitor probleme și perspective privind modul de soluționare a acestora, implicit al migrației. Pentru a descoperi acest potențial este nevoie de o abordare care să îmbine cercetarea din mai multe discipline. A fost evidențiată și dilema rolului ce îi revine administrației publice locale în probleme de migrație, care, preponderent se încadrează în modelul reglementării de sus în jos. A fost remarcat că, pe lângă un cadru de reglementare național, trebuie să fie vizat și modul în care autoritățile locale să poată dezvolta soluții inovatoare la provocările migrației.

Problema științifică soluționată în domeniul sociologiei constă în cercetarea și analiza complexă a rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale din Republica Moldova, pentru a evidenția măsura în care programele și politicile migraționale actuale sunt raportate la capacitatea de implementare a acestora la nivel local.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă contribuie la aprofundarea cunoștințelor privind capacitatea autorităților publice locale de a gestiona procesele migraționale. A fost evidențiată contribuția migrației la dezvoltarea locală. Complexitatea fenomenul migrației implică și o dimensiune politică, probată de elemente de bază, precum: ansamblul politicilor aprobate și implementate, infrastructura instituțională și normativ-procedurală, dar și voința politică adecvată. Rezultatele cercetării pot fi utilizate la elaborarea și aplicarea documentelor de politici publice în domeniul gestionării fenomenului migrației la nivelul administrației publice locale. De asemenea, pot fi utile actorilor instituționali locali, organizațiilor nestatale, dar și persoanelor cu sau fără experiență de migrație.

Implementarea rezultatelor științifice Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul evenimentelor științifice organizate la nivel național și internațional. Cele mai relevante și importante rezultate ale cercetării au fost prezentate la: a) edițiile anuale ale conferinței științifice internaționale „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, organizată de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, b) la evenimentele de totalizare a activităților proiectelor derulate de Centrul de Sociologie și Psihologie Socială din cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice.

Publicații la tema cercetării: Rezultatele obținute sunt publicate în 15 de lucrări științifice (8,89 c.a.)

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, surse bibliografice și anexe.

Cuvinte-cheie: migrație, procese migraționale, politici de migrație, administrație publică locală, capacitate administrativă, diaspora, experiența de migrație, coeziune socială, dezvoltare locală.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei abordate, care rezidă în faptul că migrația nu este problemă de rezolvat, ci un fenomen social asociat schimbării. Argumentarea actualității temei este urmată de nivelul de încadrare a temei în preocupările internaționale și naționale. Problema migrației este amplu studiată atât la nivel național cât și internațional. Astfel, teza reunește dovezi de cercetare și le folosește ca bază pentru fundamentarea unei politici holistice, bazată pe dovezi și evidențe. Pornim de la premisa că forțele structurale care determină emigrația din zonele de origine sunt suficient studiate și din moment ce se cunosc factorii și cauzele, e necesar ca aceștia să fie „converșiți” nu în politici „antimigrație”, ci în politici vizionare, care să mențină sub control fenomenul, până la limita la care încep să se manifeste consecințele neintenționate sau cele cu impact negativ.

În cadrul **Capitolului I**, intitulat „Bazele teoretico-metodologice ale studierii problemei gestionării proceselor migraționale”, structurat în trei subcapitole, s-a propus formarea unei înțelegeri despre narațiunile privind conceptul de migrație, în unison cu abordările, teoriile și modelele de studiere a acestui fenomen, dar și a rolului autorităților locale în gestionarea migrației. În paragraful **1.1 Abordări teoretice privind rolul autorităților locale în gestionarea migrației** se evidențiază caracterul multidimensional al fenomenului, fapt ce condus la o varietate de teorii ale migrației, fiecare având propriile caracteristici epistemologice și metodologice. Pornind de la această logică, în lucrare, *se optează pentru o abordare interdisciplinară*, ce rezonază cu ideea că o teorie generală a migrației nu este nici posibilă, nici de dorit, dar că progrese semnificative se pot face prin reînglobarea cercetării migrației într-o înțelegere mai generală a societății contemporane și legând-o cu teoriile mai largi ale schimbării sociale într-o serie de discipline sociale (Castles, 2013).

Se înțelege că cercetarea interdisciplinară, predestinată studierii migrației și proceselor migraționale, este dificil de organizat și este provocatoare din punct de vedere științific (Geddes, Bommers, Morawska, 2005), dar nu poate fi ignorată din simplul motiv că, în calitate de obiect de cercetare sau provocare societală migrația are dimensiuni sociale, economice, politice, juridice, administrative, culturale, religioase, demografice, chiar și climatice.

În această ordine de idei, fără a confunda interdisciplinaritatea cu o instrumentalizare brută a cunoștințelor altor discipline, și fără a ignora resursele metodologice subiacente fiecărei discipline, se urmăresc în lucrare potențialele „câștiguri” pentru problema de cercetare formulată. Respectiv, colectivitățile teritoriale au potențialul de a defini și de a oferi propriile narațiuni privind existența anumitor probleme și perspective privind modul de soluționare a acestora, implicit al migrației. Pentru a descoperi acest potențial este nevoie de o abordare care să îmbine cercetarea din mai multe discipline, pentru a sprijini:

- înțelegerea cauzelor migrației și încadrarea acesteia într-o anumită tipologie;
- identificarea narațiunilor dominante privind migrația,
- dezvoltarea de capacități ca parte integrantă a procesului de valorificare a factorilor contextuali în aplicarea politicilor privind migrația.

În acest sens, dincolo de oferta metodologică și teoretică a sociologiei, ne bazăm și pe perspectivele analitice ale științelor politice și administrative, dar și pe cele demografice, economice și/sau juridice. Avantajul acestei alegeri permite o înțelegere corelată a migrației cu conținutul politicilor de migrație și a modului de implementare a acestora la nivel local.

Cadrul conceptual propus este constituit dintr-un unui corp coerent de teorii pentru a aborda diferite întrebări, dar cea mai importantă fiind: *Cum pot fi transformați factorii de migrație în politici coerente privind gestionarea fenomenului.* Utilizăm, în mod special, două categorii de teorii: cele care pun accent pe *importanța contextului* și cele care pun accent pe *caracteristici individuale*. Paragraful **1.2 Gradul de abordare a problemei gestionării proceselor migraționale în literatura științifică** sintetizează cele mai importante contribuții științifice și empirice la dezvoltarea conceptului de migrație și de gestionare a proceselor migraționale. Astfel, foarte multe cercetări și studii explică migrația și necesitatea gestionării acesteia în baza unor abordări interdisciplinare cu viziuni asupra domeniului din perspectivă sociologică, politică, administrativă, demografică, etc. În literatura de specialitate autohtonă, domeniul problematic al rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale este unul ambiguu. Nu au fost identificate dovezi teoretico-științifice care să susțină asumarea responsabilității administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale, însoțită de instrumente și pârghii legale concrete care să contribuie la consolidarea capacității în acest domeniu. Puținele resurse care abordează problematica gestionării migrației nu studiază îndeaproape esența și conținutul rolului administrației publice locale, reoferindu-se doar la aspecte înguste, declarative și desprinsе din analiză implementării unor politici în domeniul migrației. În paragraful **1.3 Delimitarea domeniului tematic și cadrul metodologic al cercetării** este elucidat domeniul tematic și este descris cadrul metodologic. Se impune o înțelegere a narațiunilor privind conceptul de migrație, în unison cu abordările, teoriile și modelele de studiere a acestui fenomen. Având în vedere natura complexă a migrației, se constată că, conceptul de „migrație” este suficient dezvoltat într-un număr de științe socio-umaniste care studiază probleme sociale de actualitate fiind, în etimologia ei, o categorie interdisciplinară, și devenind obiect de studiu al multor științe, care o tipologizează pe baze metodologice proprii. Preocupări față de concept se regăsesc și în acte reglatorii, în documente de politici.

Pe de altă parte, categoriile conceptuale ale științei administrației (administrație publică locală, colectivitate locală, capacitate administrativă, etc.) ne permit să explorăm modul în care politica națională în domeniul migrației a creat constrângeri și presiuni asupra colectivităților teritoriale locale și cum s-a conturat răspunsul acestora față de provocările induse de migrație. De asemeni ne permite să explicăm și să descriem crearea noilor structuri cu responsabilități în domeniul migrației.

Din perspectiva științei politice analizăm (re)modelarea relațiilor de putere la nivel local și modul în care migrații devin actori în procese decizionale. Au fost selectate, în acest sens, teoriile care prezintă procesele migraționale printr-o reglementare duală: structuri și proces. Toate acestea sunt analizate pornind de la rațiunea că la cercetarea rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor

migraționale poate fi exploatată o abordare complexă, dar cu precădere pe o perspectivă tridimensională: *sociologică, administrativă și politică*.

Caracterul empiric al tezei se fundamentează pe aplicarea unui *continuum* de metode de cercetare cantitativă (interviu individual semi-structurat) la un capăt și cercetare calitativă la celălalt și cu cercetare prin ancheta pe bază de chestionar la mijloc (Castellan, 2010; Rotariu, Iliuț, 1997, p. 24). În calitate de tehnici și instrumente de cercetare s-a optat pentru analiza documentară, analiza secundară a datelor, chestionarul.

Datele, pentru analiza primară și secundară sunt extrase din:

- Documente scrise cifrice (rapoartele Biroului Național de Statistică (BNS), Recensământul populației);
- Documente necifrice (Legi, documente politico-administrative emise de entități internaționale / europene, de autorități publice centrale și locale) (Chelcea, 2001, p. 409);
- Ancheta pe bază de chestionar/interviul individual (elaborate în limba română și rusă) – caracteristicile eșantionului sunt prezentate în tabelele 1.3 și 1.4;
- Studiul de caz (pentru a stabili măsura în care programele și politicile elaborate sunt implementate la nivel local și în ce măsură sunt și suport pentru a întări capacitatea autorităților locale de a gestiona fenomenul migrației).

Tabelul 1. Baza empirică a cercetării

Studii sociologice	Abordare	Reprezentativitate	Tehnici / instrumente de cercetare	Perioadă
Percepții privind migrația la nivelul colectivității locale	Cantitativă	Eșantion național, 601 respondenți	Ancheta pe bază de chestionar	Aprilie – Mai, 2022
Experiența de migrație	Cantitativă	Sub-eșantion la eșantionul de bază Au fost identificați 374 respondenți cu experiență de migrație	Ancheta pe bază de chestionar	Aprilie – Mai, 2022
Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu	Calitativă	Reprezentanți ai administrației publice locale (85 respondenți) (primar, viceprimar, asistent social, cadru didactic din localitate) 85 de respondenți	Interviu individual semi-structurat	Aprilie – Mai, 2022
Date culese în cadrul cercetărilor aferente proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană”	Cantitativă	Anul 2021: eșantion de 1698 cu respondenți din 87 localități; Anul 2023: eșantion de 1242 respondenți din 79 localități.	Ancheta pe bază de chestionar	Noiembrie- Decembrie, 2021 Martie, 2023

Studiul de caz	Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică	15 raioane, din cele trei zone geografice ale Republicii Moldova.		Octombrie 2023 – Noiembrie 2023
Studiul programelor electorale ale partidelor politice	Inserarea problemei migrației în programele electorale	Analiză în funcție de două mandate 2014, 2021		Actualizare a informației 2023

Sursa: Elaborat de autor

Capitolul II. Cadrul instituțional și politici de gestionare a migrației include analiza cadrului instituțional și a conținutului documentelor de politici în domeniul migrației și evidențierea dimensiunii politice a gestionării proceselor migraționale și conturarea dimensiunii administrative a fenomenului migrației prin identificarea competențelor autorităților publice locale în gestionarea migrației, analiza rolului și responsabilităților acestora în gestionarea migrației.

În paragraful **1.2. Cadrul instituțional de gestionare a migrației** este abordată migrația ca un fenomen ce implică multiple instituții și interacțiuni subliniind necesitatea unei perspective integrative și adaptabile. În prezent, cadrul instituțional de gestionare în domeniul migrației este constituit din: Autorități publice constituite sau funcționale la nivel național; Autorități publice locale/teritoriale; Organizații internaționale, parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova; și mai nou, Actori nestatali implicați în domeniul migrației.

Analiza competențelor instituțiilor implicate în probleme de migrație ne permite evidențierea rolurilor acestora. În această ordine am identificat șapte roluri, pentru îndeplinirea cărora fiecare element din sistem are atribuții specifice. Astfel, toate structurile din cadrul sistemului de guvernare a migrației îndeplinesc cel puțin unul dintre următoarele roluri: elaborare strategii și planificare; alocare și gestionare finanțe; implementare politici; informare și promovare; monitorizare; coordonarea / implicarea părților interesate; managementul operațional.

Fiecare rol contribuie la abordarea diferitelor aspecte ale migrației și la asigurarea unei gestionări eficiente și coordonate a acestui fenomen complex.

În paragraful **2.2. Politica națională privind migrația** este analizată politica migraționistă din Republica Moldova. Pornim de la ideea, exprimată în literatura de specialitate, că o politică migraționistă cuprinde: reglementarea și controlul fluxurilor migratorii; întărirea legislației de combatere a migrației ilegale și a angajării ilegale a lucrătorilor străini; integrarea imigranților; cooperarea internațională în domeniul migrației (Constantin, Preda, 2004, p.6).

Implementarea eficientă a acestor componente necesită o coordonare strânsă între instituțiile guvernamentale, societatea civilă și partenerii internaționali, precum și o abordare adaptată contextului specific al fiecărei țări.

Raportat la ideea că o politică reprezintă ceea ce aleg să facă sau să nu facă guvernele, prezentăm de o manieră sintetică principalele acțiuni, proiecte, programe și/sau documente de politici care vizează problema migrației în Republica Moldova am sintetizat principalele acțiuni, proiecte, programe și documente de politici privind

migrația în Republica Moldova care relevă următoarele rezultate: Liberalizarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova; Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare; Recunoașterea diasporei ca agent al dezvoltării; Sprijin pentru revenire și integrare; Gestionarea fluxului migrațional; Politici privind integrarea și adaptarea imigranților în Republica Moldova.

În paragraful 2.3. **Viziuni asupra migrației în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova** sunt analizate programele electorale ale partidelor care au câștigat alegerile în 2014 și 2021. Am urmărit, în mod special, să identificăm dacă politicienii au încadrat problema migrației în discursurile lor și dacă acesta ar fi fost factorul motivant al participării active a diasporei la alegeri. Față de anul 2014 numărul alegătorilor din străinătate în anul 2021 a crescut cu aproximativ 53%. Prin urmare, emigranții au înclinat balanța spre un grad sporit de participare, pe de o parte, iar pe de altă parte, spre un germen de schimbare de cultură politică. Veaceslav Ioniță, expert în politici economice al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, care a analizat ultimele 10 scrutine electorale ale Republicii Moldova, a remarcat că, de la alegerile parlamentare din 2014 și până la cele anticipate din iulie 2021, numărul alegătorilor în Republica Moldova crescut cu aproape 80 de mii, în timp ce populația țării a scăzut. Analiza gradului de participare la alegeri, dar și a programelor electorale ale partidelor care au câștigat alegerile parlamentare din 2014 și 2021 scot în evidență dinamică exorbitantă a diasporei în alegeri.

Nu există dovezi concludente că alegătorii, inclusiv diaspora, percep și aleg partidele politice din țara noastră în funcție de modul în care abordează problematica migrației sau că obiectivele destinate migranților au influențat foarte mult decizia de a acorda votul unuia sau altui partid politic. Mai curând sunt efectele unui traseu mai îndelungat asupra persoanelor migrante, care înseamnă o experiență, mai mult sau mai puțin fericită, dar care are capacitatea de a modela comportamente și atitudini, inclusiv față de viața politică din țara de origine. Cu toate acestea, rămâne important ca problema migrației să fie conștientizată și percepută de către autorități și elita politică. Or, acțiunile și programele lor sunt dovada faptului că fenomenul migrației își are propria guvernare pentru care a fost conceput un cadru separat de norme, instituții și proceduri.

În paragraful 2.4 **Dimensiunea administrativă a fenomenului migrației: rolul și competențele autorităților publice locale în gestionarea migrației**: am analizat programele și politicile care vizează nivelul local de administrare și în ce măsură sunt și suport pentru a întări capacitatea autorităților locale de a gestiona fenomenul migrației. Au fost stabilite competențele autorităților publice locale în domeniul migrației (Tabelul 2).

Tabelul 2. Competențe și responsabilități ale administrației publice locale în domeniul migrației

Competențe	Responsabilități proprii	Responsabilități în cooperare cu alte instituții	Sursa legală
Acordă sprijin la integrarea străinilor în viața economică, socială și culturală a Republicii Moldova	Integrarea străinilor; Cooperarea cu APC pentru identificarea resurselor financiare în acest scop	Ajustări ale propriilor regulamente și ale fișelor de post ale responsabililor de relațiile cu diaspora, migrați, dezvoltare	Legea nr. 274 din 27.12.2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova; HG nr.725 din 8 septembrie 2017
Eliberarea actelor de identitate	Înaintarea demersului pentru eliberarea actelor de identitate destinate persoanelor internate într-o instituție medicală și care se află în stare gravă, dacă persoana internată beneficiază de asistență socială	-	Legea nr. 273 din 09.11.1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte
Combaterea traficului de ființe umane	Crearea comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane; Planuri locale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane; Planificarea resurselor financiare pentru susținerea serviciilor de protecție și asistență a victimelor și a prezumatelor victime ale traficului de ființe umane; Crearea Centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane	Desfășurarea de programe educative și de instruire pentru pedagogi, părinți și copii, pentru grupurile de risc; Informare, campanii de sensibilizare a populației	Legea nr. 241 din 20.10.2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane
Elaborarea politicilor și planurilor de dezvoltare având în vedere și impactul migrațional	Implicarea diasporei în dezvoltarea socială, economică, educațională a localității de baștină; Aplicarea modelului integrat de gestionare a migrației la nivel local	Cu caracter de recomandare	Hotărârea nr. 200 din 26.02.2016 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale „Diaspora-2025” și a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia

Sursa: elaborat de autor în baza cadrului legal în vigoare

Chiar și în absența unor prevederi legale exprese, documentele de politici și studiile care analizează problematica migrației invocă autoritățile locale ca fiind principali actori în gestionarea acesteia și instanțele competente pentru abordarea

celor mai mari necesități și nevoi ale comunităților locale, acolo unde efectele migrației sunt cel mai bine resimțite. Din aceste considerente, documentele de politici publice adoptate în Republica Moldova recomandă consolidarea potențialului autorităților publice locale privind elaborarea și implementarea politicilor strategice de migrație și de corelare a acestora cu procesele de dezvoltare locală (Vasilache, Bunyan, Tejada, 2017, p.13).

În modelul integrat, adoptat de Republica Moldova administrația locală își exercită atât propriile responsabilități, cât și sarcinile delegate de guvernul central. În principiu, modelele integrate sunt specifice țărilor din Europa de Sud și din Europa Centrală și de Est, spre deosebire de țările anglo-saxone și nordice unde predomină modele „separționiste”, în care guvernele locale și centrale au competențe distincte și le exercită în mod independent (Kuhlmann, Wollmann, 2014).

În gestionarea fenomenului la nivel local se conturează trei tipuri de acțiuni pe care autoritățile locale și le asumă: primul set de acțiuni este planificarea, prin care se decid prioritățile, al doilea set de acțiuni este construirea spațiului și contextului favorabil pentru implicarea actorilor capabili să răspundă acelor priorități, al treilea set urmărește comunicarea cu cetățenii și cultivarea încrederii acestora.

Autoritățile locale au competențe similare, dar capacități diferite și, prin urmare, atunci când este pusă în discuție gestionarea migrației nu se pot propune soluții unice pentru toți. Capacitatea administrativă este limitată de abilitățile socio-cognitive ale administrației publice locale și ne permit să rezonăm cu ideea lui Christensen și Gazley (2008), potrivit căreia „capacitatea unei administrații locale este capacitatea sa de a face ceea ce vrea să facă”.

Capitolul III. Explorarea relațiilor dintre migrație și dezvoltarea locală elucidează relația dintre migrație și dezvoltare locală prin valorificarea potențialului emigranților și explorarea modurilor în care migrații internaționali pot contribui la dezvoltarea comunității de origine. De asemenea sunt identificate căile de participare la dezvoltarea locală prin implicarea diverselor grupuri, inclusiv a migraților internaționali, diasporei și a emigranților reveniți în țară.

În cadrul paragrafului **3.1. Comportamentul administrativ al autorităților locale în gestionarea fenomenului migrației** se constată că analiza atitudinilor și comportamentelor autorităților locale din Republica Moldova față de migrații bazată pe interviurile semi-structurate (85 reprezentanți a colectivităților locale), relevă un peisaj complex în ceea ce privește gestionarea fenomenului migrației. Aceste comportamente pot fi clasificate în două categorii distincte: *conformitate și comportament extra-rol*. Cel de conformitate implică stricta îndeplinire a atribuțiilor legale ale funcțiilor deținute de autoritățile locale. Deși asigură respectarea cadrului legal și administrativ, acest tip de comportament poate limita flexibilitatea și adaptabilitatea necesară pentru a răspunde eficient la provocările specifice migrației. Comportamentul de extra-rol implică un comportament creativ și voluntar care depășește rolul sau sarcina atribuită formal. Aceasta presupune inițiative și acțiuni care sprijină atingerea obiectivelor politicii migraționiste, chiar și în absența unor directive explicite. Pentru a îmbunătăți gestionarea migrației, este important să se încurajeze și să se sprijine dezvoltarea comportamentului extra-rol.

Rezultatele cercetării evidențiază o atitudine complexă și nuanțată a persoanelor intervievate față de persoanele care au lucrat sau lucrează peste hotare, reflectând atât recunoașterea beneficiilor aduse, cât și limitările percepute ale acestora. Aceste rezultate sugerează că, deși migrația este apreciată în mare parte pentru contribuțiile sale pozitive și impactul asupra dezvoltării personale și comunității, există și o recunoaștere a limitărilor și a impactului mixt asupra culturii și economiei locale. Predispoziția autorităților de a oferi suport pentru activități agricole și inițierea de afaceri reflectă eforturile de a valorifica experiențele și resursele aduse de migrații pentru a sprijini dezvoltarea locală.

Paragraful 3.2. **Emigrații – agenți ai dezvoltării la nivel local** determină rolul contributiv al emigrațiilor la dezvoltarea comunităților de unde provin. Pentru a aprecia relația migrație-dezvoltare în cazul Republicii Moldova ne bazăm pe o perspectivă teoretică îmbunătățită asupra migrației și dezvoltării, perspectivă care ține cont de *rolul structurii* – constrângerea sau facilitarea contextului general politic, instituțional, economic, social și cultural în care are loc migrația, și, în egală măsură ține cont de *agenție* – limitarea dar capacitatea reală a indivizilor de a depăși constrângerile și, eventual, de a remodela structura (de Haas, 2010, p. 241).

În calitate de unități de analiză ne referim la 15 raioane, din cele trei zone geografice ale Republicii Moldova – sud, centru, nord. Pentru că insistăm asupra abordării structural-funcționaliste, selectarea celor 15 raioane s-a realizat în funcție de Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică (IITSD, 2016) și descreșterea populației față de 2014. În funcție de aceste criterii, unitățile de analiză reprezintă trei grupe mari. În primul grup am inclus raioanele cu cel mai mare Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică, care în clasamentul național ocupă pozițiile 2,3,4 și 5. Grupul doi îl reprezintă raioanele caracterizate de un IITSD mediu și grupul trei - raioane cu valori ale IITSD sub 50. Pentru fiecare grup reprezentativ am selectat câte două raioane care au înregistrat cea mai mare și cea mai mică descreștere a populației față de 2014. Rata de activitate și Migrația netă internațională pentru anul 2021 sunt luate ca valori de referință pentru a descrie profilul socio-demografic al raioanelor.

Migrația și dezvoltarea sunt procese interdependente, ambele fiind esențiale în modelarea civilizației umane. S-a dezvoltat un corp suficient de literatura care subliniază complexitatea, eterogenitatea și natura diferențiată a relației migrație-dezvoltare. Cele mai multe opinii sunt optimiste și aduc varii argumente pentru a demonstra beneficiile migrației în procese de dezvoltare.

Pentru a descrie relația bilaterală migrație-dezvoltare pornim de la premisa că atât *agenția* cât și *structura* contează, iar migrația are implicații asupra dezvoltării în cel puțin patru moduri diferite: 1) emigrația înseamnă o reducere a forței de muncă atât la nivel național, cât și la nivel gospodăresc, ceea ce poate constrânge productivitatea și dezvoltarea; 2) remitențele pot afecta deciziile de muncă ale membrilor gospodăriei și sunt dispuși să înceapă propriile afaceri; 3) contribuția celor care se mișcă este că asigură difuzarea capitalului uman, cât și a capitalului financiar, producând impact asupra dezvoltării sociale, economice și politice a unei societăți. Migrații aduc resurse în țara lor de origine, inclusiv noi abilități și cunoștințe dobândite în țara gazdă, resurse financiare, inclusiv remitențe și investiții străine, trăsături sociale nou dobândite, cum ar

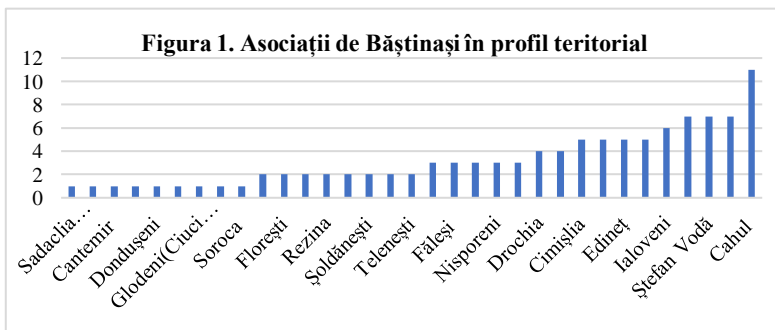
fi capacitatea de a-și crește veniturile, iar în țările de origine sunt preluate exemplele de bune practică și aplicate instrumente și politici pentru valorificarea experienței migranților.

Relația migrație-dezvoltare este una complexă și dinamică, având atât efecte pozitive, cât și provocări. Beneficiile migrației asupra dezvoltării se manifestă prin remitențe, transfer de cunoștințe și abilități, și schimbări sociale pozitive. În același timp, pierderea forței de muncă active poate reprezenta o provocare semnificativă. Gestionarea eficientă a migrației, prin politici bine elaborate și implicarea activă a tuturor părților interesate, poate maximiza beneficiile și minimiza efectele negative, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă și echitabilă a societății.

Implicarea migranților în dezvoltarea economică și socială locală. Noutatea abordării migrației la nivel local rezidă în crearea Asociațiilor de Băștinași din țară. Aceste asociații reprezintă un model inovativ de implicare a diasporei în dezvoltarea locală și un exemplu de bune practici pentru alte comunități. Crearea Asociațiilor de Băștinași în Republica Moldova reprezintă o abordare inovativă și eficientă de gestionare a migrației la nivel local. Aceste asociații demonstrează cum migrația poate fi transformată dintr-o provocare într-o oportunitate de dezvoltare durabilă, mobilizând resurse, promovând participarea civică și implementând proiecte concrete care îmbunătățesc viața comunităților locale.

Din perspectiva noilor cercetări în domeniul administrației publice, crearea asociațiilor de băștinași este un mecanism non-instrumental de administrare. Accentul pe implicarea cetățenilor, discursul și coeziunea comunității doar alimentează ideea de construire a voinței colective, nu o impune (Haven-Smith, 2023, p. 134). În această abordare, accentul se pune pe implicarea cetățenilor, pe stimularea discursului și pe consolidarea coeziunii comunității, fără a impune măsuri restrictive sau directive. Acest lucru încurajează colaborarea și dezvoltarea unor soluții bazate pe consens, mai degrabă decât pe directive impuse.

În Republica Moldova primele asociații de băștinași sunt create în perioada 2015-2018. Modelul a fost preluat și extins în mai multe localități, fiind create adițional, cu susținerea indirectă a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), peste 100 de ADB (OIM, 2022, p. 22). În 24 de raioane sunt constituite de la 1 la 4 asociații ale băștinașilor, în 9 raioane – de la 5 la 11. Cele mai multe Asociații ale Băștinașilor (11) sunt constituite în raionul Cahul, acestea realizând 23 acțiuni de

proiecte. În raioanele Anenii Noi, Ștefan Vodă, Strășeni sunt constituite câte 7 asociații. În 9 raioane deocamdată există doar câte o singură asociație de băștinași, în 6 raioane – niciuna.

Sursa: elaborat de autor

În general, dezvoltarea asociațiilor este un proces realizat de emigranți. Însă, pentru Republica Moldova PNUD a recomandat inițierea asociațiilor de băștinași de către APL. Acestea au rezultat în urma unor campanii de comunicare lansate pe rețelele de socializare. Funcționarea și activitățile au loc în baza unui statut și plan de acțiuni, care sunt aprobate anual de către consiliul de administrație al asociației. Parteneriatul dintre asociațiile de băștinași și APL are loc în baza unui memorandum de înțelegere, în care sunt subliniate principiile centrale ale cooperării, rolurile, drepturile și obligațiile ambelor părți. Spre deosebire de asociațiile diasporei moldovenești care au reunit migranții în funcție de țara sau orașul de destinație, asociațiile de băștinași au la bază localitatea/regiunea de origine a migranților ca factor determinant. Din asociațiile de băștinași fac parte migranții stabiliți permanent sau temporar peste hotare, precum și descendenții acestora (Maciucă, 2020, p. 30).

Finanțare. Finanțarea activităților desfășurate la nivel local este problema comună a tuturor colectivităților teritoriale locale. 80% dintre autoritățile locale din Republica Moldova nu îndeplinesc condițiile minime de funcționalitate și legale privind capacitatea administrativă: ele îndeplinesc doar un număr limitat de funcții, în general funcții administrative de bază (emiterea certificatelor, etc.). Această capacitate scăzută poate fi văzută atât în evaluarea capacității administrative efectuată de Cancelaria de Stat cu suportul partenerilor de dezvoltare (PNUD), precum și din datele Ministerului Finanțelor privind alocarea cheltuielilor bugetare și colectarea veniturilor proprii. Analiza cheltuielilor administrației publice locale ne arată că, în medie, 40-50% din bugetele locale sunt cheltuite pentru educație (o funcție delegată, finanțată prin transferuri condiționate de stat), în timp ce cheltuielile generale de administrație reprezintă, în medie, între 15% (pentru orașele reședință de raion) până la 38% pentru UAT sub 1500 locuitori.

În aceste condiții, aspectele de (re)integrare la nivel local sunt influențate de dezvoltarea social-economică neuniformă a localităților, și anume, capacitățile APL de atragere a resurselor, de dezvoltare și implementare a programelor locale de stimulare și susținere antreprenorialului în rândul tinerilor și persoanelor întoarse de peste hotare, care necesită a fi consolidate în continuare prin diferite activități de suport (Hotărârea Guvernului nr. 998 din 03.11.2023).

La etapa actuală, autoritățile publice locale dezvoltă proiecte locale cu suport guvernamental și extern în condițiile în care pot contribui cu 10% din valoarea proiectelor. Programul „Diaspora Acasă reușește DAR 1+3” se axează pe mobilizarea potențialului financiar și uman din diasporă (asociațiilor/membrilor diasporei, AdB, grupurilor de inițiativă ale cetățenilor stabiliți în străinătate sau reveniți) pentru a contribui în parteneriat cu APL de nivelul I și comunitatea donatorilor la dezvoltarea socioeconomică locală.

Tabelul 3. reflectă atât capacitatea financiară a colectivităților teritoriale locale, în sensul că au putut aloca 10 % din valoarea proiectelor, cât și capacitatea de a iniția parteneriate și a identifica surse suplimentare pentru soluționarea problemelor locale.

Tabelul 3. Proiecte derulate în cadrul programului Programul guvernamental „DAR 1+3 – Diaspora Acasă Reușește” (2020-2023)

	Dar 1+3 2020	Dar 1+3 2021	Dar 1+3 2022	Dar 1+3 2023
Briceni	-	-	1	-
Cahul	4	2	1	4
Cantemir	1	-	-	-
Cimișlia	2	1	4	6
Dubăsari	-	1	-	-
Fălești	1	-	-	-
Ialoveni	-	1	-	1
Nisporeni	2	2	1	4
Ocnîța	-	-	-	-
Rîșcani	1	1	-	-
Soroca	2	-	-	-
Taraclia	2	2	-	-
Telenești	1	1	-	1
UTAG	2	1	2	2

Sursa: Elaborat de autor

Pentru implicarea și mobilizarea comunităților de migranți, jumătate din APL-urile care au derulat proiecte au utilizat platforme crowdfunding-ul (finanțarea colectivă). Crowdfunding-ul este un mecanism inovator de acumulare a mijloacelor bănești pentru sprijinirea dezvoltării locale și a antreprenoriatului. Platformele de crowdfunding sunt facilitate de răspândirea tehnologiilor on-line și, în special, a mass-mediei sociale și sunt utilizate pentru dirijarea mijloacelor bănești din diasporă către comunitățile de acasă, în baza recunoașterii potențialului migranților de susținere sau sprijinire a proiectelor antreprenoriale și de dezvoltare în țările de origine. Astfel, crowdfunding-ul promovează o cultură a antreprenoriatului în comunitățile locale. Membrii diasporei, agențiile internaționale de finanțare, guvernele țărilor și alte părți interesate le pot crea împreună (Vasilache, Bunyan, Tejada, 2017, p. 75).

Integrarea emigrării în politici și strategii locale. Aspecte privind migrația sunt abordate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”. Strategia prevede ca toate documentele de politici viitoare să includă analiza impactului migrației și, ulterior, să integreze dimensiunile migrației în planificarea sectorială (OIM, Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației – Republica Moldova. 2022, p.18). Integrarea emigrării în strategiile socio-economice locale se referă la procesul de încorporare a emigrării ca parametru în diferite domenii de politici și de aplicare a unor abordări multipartite, pe mai multe niveluri (OIM, Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației – Republica Moldova. 2022, p. 18). La nivel național, migrația este integrată în 38 de strategii de dezvoltare locală. Un număr nesemnificativ, ținând cont de amploarea fenomenului. În procesul de creare a matricei de indicatori privind monitorizarea și evaluarea politicii Diaspora, Migrațiune, Dezvoltare s-a constatat că, deși migrația și revenirea / (re)integrarea sunt recunoscute ca probleme și ca oportunitate ce necesită a fi valorificate, planurile de acțiuni de implementare a acestor documente nu conțin acțiuni concrete în acest sens (Hotărârea Guvernului nr. 998 din 03.11.2023).

În paragraful 3.3. **Înțelegerea experienței de migrație** este elucidat conceptul respectiv. Pentru înțelegerea experienței de migrație sunt analizate aspecte privind intenția și aspirațiile de a migra, activitățile desfășurate în afara țării, competențele / abilitățile dobândite. Analiza acestor aspecte poate oferi o imagine clară asupra modului în care migrarea influențează nu doar dezvoltarea personală și profesională a migranților, ci și impactul acestora asupra comunităților din care provin și a celor în care trăiesc.

Studiul intențiilor de migrație ale populației este necesar pentru rezolvarea sarcinilor atât metodologice, cât și specifice. Sub aspect metodologic, „intenția” acționează ca o fază în formarea determinanților semantici, motivaționali și valorici ai comportamentului migrației viitoare, iar în mod specific se obțin informații despre procesul complex de fundamentare a alegerii unui individ de migrație ca mijloc de rezolvare a întregului complex al celor mai importante probleme de viață (Țurcan, Moșneaga V, Moșneaga Gh., 2016).

Primele valuri de emigranți din Republica Moldova au fost declanșate de sărăcia masivă, asociată cu restructurarea economică, lichidarea întreprinderilor și a locurilor de muncă. Această primă etapă este marcată de o motivație generalizată de a evada din sărăcie. Relativă maturizare a fenomenului – legalizarea șederilor, reunificarea familiilor, învățarea limbilor țărilor-gază, inițierea propriilor afaceri – aspirațiile și motivele de a migra s-au schimbat (Prohnițchi și Lupușor, 2013, p. 8). Într-un studiu realizat în 2008 pe un eșantion de aproximativ 4.000 de gospodării principalele două motive de a emigra au fost lipsa locurilor de muncă, motiv indicat de 49,9% din respondenți și necesitatea finanțelor pentru consum curent - 27,6%. Datele cercetării cantitative, realizate în contextul acestei cercetări arată că respondenții nu invocă în primul rând lipsa locurilor de muncă, ci locuri de muncă accesibile și o mai bună remunerare a muncii.

Cea mai frecventă motivare pentru a pleca în străinătate este „Salarii mai mari/motivante”, menționată de 33,2% dintre respondenți. Motivația este alimentată de dificultățile economice cu care se confruntă o parte a populației, care este în căutarea unor oportunități de angajare.

Chiar dacă motivele migrației s-au modificat în timp, scopul rămâne unul preponderent economic. Respondenții afirmă că în urma migrației situația financiară a familiei s-a îmbunătățit în foarte mare (27%) sau mare măsură (42,5%). Cel mai frecvent banii sunt folosiți pentru procurarea sau construirea locuinței (30,8%), extinderea sau modernizarea locuinței (55,3%), investiții în agricultură (18,8%), cumpărarea autovehiculului (34,2%), achitarea datoriilor sau a creditelor (38,5%), plăți pentru servicii medicale (52,7), procurarea bunurilor de folosință îndelungată (mobilă, electrocasnice, etc) (73,3%), cheltuieli legate de educația copiilor (55,6%), călătorii (49,2%). La alte motive respondenții au mai indicat inițierea unei afaceri, achitarea taxei de studii, etc.

Referitor la calitățile obținute ca urmare a experienței de lucru în străinătate, majoritatea respondenților recunosc schimbarea mentalității (51,3%). Se percep mai practici (41,7%), mai optimiști (21,1%), mai civilizați (40,1). Aceste date confirmă faptul că experiența de migrație se formează pe o acumulare de evenimente în viața celor implicați, evenimente care formează o nouă viziune despre lume a migrantului.

Tabelul 5. Distribuția răspunsurilor referitor la calitățile rezultate din experiența de lucru în străinătate

	N	%
Schimbarea mentalității	192	51,3%
Devin mai optimiști	79	21,1%
Se dezvoltă spiritul de afaceri	85	22,7%
Devin mai practici	156	41,7%
Devin mai responsabili	96	25,7%
Devin mai civilizați	150	40,1%
Devin mai pretențioși/exigenți	91	24,3%
Gândire modernă	89	23,8%
Gândesc fără prejudecăți	26	7,0%
Se maturizează	96	25,7%
Devin mai ambițioși/curajoși	58	15,5%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Experiența de migrație” realizat în aprilie 2022

Din perspectivă teoretică (Koselleck, 2001, p. 50-53), experiența de migrație poate fi încadrată în cel puțin trei tipuri:

- 1) Primul tip este unic, irepetabil, neașteptat, scurt, personal și marchează în general înainte și după, viața celui care emigrează;
- 2) Al doilea tip, numit generațional, apare atunci când experiențele sunt repetate și cele deja dobândite se stabilesc sau se schimbă, ceea ce duce la un proces cognitiv care permite subiectului să-și evalueze prezentul și trecutul;
- 3) Al treilea tip, numit structural, intervine când sunt depășite sau instituționalizate aceste experiențe și se formează o istorie comună pentru toți oamenii, grupurile, locuitorii unei colectivități.

Aceste tipuri nu se exclud reciproc, diferă doar în intensitatea în care se manifestă. Datele cercetării confirmă acest lucru. În limite diferite, dar orice act de emigrare/imigrare al unui individ are ca rezultat o experiență de migrație care îi modelează aspirațiile, comportamentul și atitudinile, conduce la o schimbare a ierarhiei nevoilor, a structurii orientărilor valorice (Rîbakovskii, 2017).

Componenta esențială în acumularea experienței de migrație este comportamentul adaptiv al migranților (comportamentul migranților care vizează adaptarea la condițiile socio-economice, politice și de altă natură ale țării gazdă) și integrarea lor socială ulterioară atât în țara respectivă, cât și țara de origine.

În cadrul paragrafului **3.4 Implicațiile fenomenului migrației asupra coeziunii sociale** este explorată relația dintre migrațiune și coeziunea socială. Coeziunea socială este prezentată din ce în ce mai mult ca un remediu la toate provocările socio-economice ale societăților contemporane în care diversitatea culturală provine din fluxurile migratorii mixte (Gozdecka, Ercan, Kmak, 2014). Migrația este sursă pentru multe transformări, iar aceste transformări se interpenetrează cu aspecte ale coeziunii sociale. Coeziunea socială presupune un sentiment de comuniune, reziliență și orientare către binele comun. Există dovezi potrivit cărora traiul într-o societate bazată pe coeziune are un impact pozitiv asupra bunăstării subiective, contribuind la îmbunătățirea vieții cetățenilor (Eurofound, 2018).

În conceptualizarea coeziunii sociale oferită de Consiliul Europei, aspecte ale coeziunii sociale sunt: excluziunea socială percepută; tensiunile sociale percepute (de natură economică și etnoculturală); încrederea interpersonală; participarea socială (angajamentul civic și activitatea politică); sentimentul de apartenență la comunitate (atașamentul față de oamenii din vecinătate și frecvența contactelor interpersonale) (Eurofound, 2018).

În majoritatea studiilor empirice care explică eterogenitatea interacțiunilor migrație-coeziune socială sunt luate în calcul variabile care dau expresie identității și a sentimentului de apartenență la comunitatea de origine a migranților. Se consideră că relația dintre o persoană și mediul în care își trăiește viața are capacitatea de a-i determina bunăstarea spirituală, socială și fizică. Din perspectivă migrațională, gradul sporit de apartenență cu comunitatea de unde se pleacă corelează cu păstrarea legăturilor, sub diverse forme, cu acest loc. Efectele unei asemenea legături vor spori intenția de a reveni, de contribui la dezvoltarea comunității și a coeziunii sociale (Oktay, 2005; Deffner, 2007).

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în cadrul cercetării au contribuit la extinderea și aprofundarea cunoștințelor privind capacitatea autorităților publice locale de gestionare a proceselor migraționale. Abordarea complexă a subiectului cercetat aduce o perspectivă mai completă asupra gestionării migrației internaționale la nivelul colectivităților locale. A fost clarificată dilema privind modul în care autoritățile publice locale își asumă să gestioneze eficient problemele legate de migrație. În multe cazuri, există tendința de a impune soluții de sus în jos, fără a lua în considerare contextul și resursele locale. Ori, acestea din urmă sunt esențiale pentru identificarea soluțiilor inovatoare adaptate la contextul local, în vederea unei gestionări eficiente a proceselor migraționale la nivel local.

Din perspectivă aplicativă rezultatele obținute sunt utile în soluționarea unor probleme precum: abordarea interdisciplinară a rolului administrației publice locale în gestionarea migrației; evidențierea măsurii în care programele și politicile migraționale actuale sunt raportate la capacitatea de implementare; evidențierea comportamentelor efective și prescrise ale administrației publice locale, asociate unui status legitim dobândit. Studiul identifică și analizează diferențele dintre comportamentele administrației publice locale așa cum sunt prescrise în politicile formale și comportamentele efective observate în practică. Aceasta poate ajuta la înțelegerea factorilor care influențează implementarea politicilor, inclusiv influențele politice, resursele disponibile, capacitățile administrative și colaborarea între diferite niveluri de guvernare.

Scopul cercetării a fost atins prin explorarea proceselor de gestionare a cursurilor migraționale la nivelul administrației publice locale. În rezultat am reușit să stabilim o viziune coerentă asupra rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale permițând înțelegerea modului în care autoritățile locale răspund la presiunile migrației internaționale. Astfel, se evidențiază că plasarea responsabilităților privind gestionarea migrației la nivel local trebuie urmărească scopul de a prezerva colectivitatea teritorială locală de efectele și consecințele fenomenului. Așa cum efectele sunt și negative și pozitive, rolul autorităților este să le surprindă în actul administrării. De aceea, gestionarea migrației trebuie să fie asociată cu specificul socio-economic, demografic și migrațional local pentru a interveni eficient atât din punct de vedere normativ, instituțional, cât și din punct de vedere al acțiunilor și resurselor care să faciliteze managerierea situației migraționale. În lumina celor menționate se subliniază că gestionarea migrației la nivel local necesită o abordare holistică și adaptată la specificul fiecărei comunități, implicând o coordonare eficientă, resurse adecvate și colaborare între toți actorii implicați pentru a maximiza beneficiile și pentru a minimiza impactul negativ al fenomenului migrațional.

Prin urmare, menționăm că valoarea aplicativă a lucrării este expresie a constatărilor, concluziilor și recomandărilor reflectate în conținutul acesteia. Cele mai relevante CONCLUZII sunt:

1. Datele empirice prezintă atitudinea cetățenilor Republicii Moldova față de migrație, emigranți și potențialele beneficii. Deși aspirațiile de plecare sau

mutare peste hotare în rândul respondenților sunt mai temperate, oricum manifestă atitudine pozitivă față de persoanele migrante. Majoritatea au o părere bună sau foarte bune despre migranți (89,8%). Această stare de lucruri este o dovadă a faptului că societatea conștientizează și au acceptat acest fenomen ca o realitate și față de care trebuie să ne conformăm.

2. Rezultatele cercetării empirice evidențiază atitudinea experților (reprezentanți ai administrației publice locale) față de fenomenul migrației ca fiind una pozitivă. Considerăm aceasta este privită prin prisma beneficiilor pentru gospodării, nu și pentru colectivitatea locală. Însă este iluzoriu să credem că rezolvarea problemelor gospodăriilor de migranți înseamnă și rezolvarea tuturor problemelor colectivității locale. Astfel, experții consideră că potențialul autorităților publice locale de implementare a politicilor migraționale nu se încadrează la cele mai bune aprecieri.
3. Experiența migrațională a contribuit la „reeducarea culturii politice” a emigranților care are în vedere aptitudinea și capacitatea emigranților moldoveni de a conștientiza și înțelege esența problemelor politice din țară, importanța participării la viața politică pentru a influența dezvoltarea vieții sociale. Considerăm că pentru emigranții moldoveni cultura politică se formează și sub influența mediului în care ajung și se integrează. Credem că o persoană percepe stereotipurile gândirii politice, orientării și comportamentului inerente mediului social în care se află aceasta la un moment dat.
4. Este oportună abordarea fenomenului migrației și coeziunii sociale într-un cadru comun de analiză pentru înțelegerea legăturii dintre cele două concepte. Se are în vedere faptul că în procesele schimbărilor sociale mai ample, migrația și coeziunea socială nu se exclud, ci se condiționează reciproc. Același lucru ne-a determinat să analizăm migrația ca parte intrinsecă a factorilor coeziunii sociale. Astfel, susținem ideea că dezvoltarea coeziunii sociale trebuie raportată la efectele și contextele migrației. Atât migrația, cât și coeziunea socială, în opoziție cu decalajele sociale și economice, necesită sisteme capabile să creeze noi mecanisme de incluziune socială și de participare a cetățenilor. Aceste mecanisme care vizează ocuparea forței de muncă, echitatea, sistemele educaționale, bunăstarea și protecția socială afectează comportamente și atitudini precum încrederea în instituții, capitalul social, apartenența și solidaritatea acceptarea regulilor sociale și dorința de a participa la procesele deliberative și eforturile colective.
5. Finanțarea activităților desfășurate la nivel local este problema comună a tuturor colectivităților teritoriale locale. 80% dintre autoritățile locale din Republica Moldova nu îndeplinesc condițiile minime de funcționalitate și legale privind capacitatea administrativă: ele îndeplinesc doar un număr limitat de funcții, în general funcții administrative de bază (emiterea certificatelor, etc.). Această capacitate scăzută poate fi văzută atât în evaluarea capacității administrative efectuată de Cancelaria de Stat cu suportul partenerilor de dezvoltare (PNUD), precum și din datele Ministerului Finanțelor privind alocarea cheltuielilor bugetare și colectarea veniturilor proprii. Analiza cheltuielilor administrației publice locale ne arată că, în medie, 40-50% din bugetele locale sunt cheltuite

pentru educație (o funcție delegată, finanțată prin transferuri condiționate de stat), în timp ce cheltuielile generale de administrație reprezintă, în medie, între 15% (pentru orașele reședință de raion) până la 38% pentru UAT sub 1500 locuitori.

6. Autoritățile locale au competențe similare, dar capacități diferite și, prin urmare, atunci când este pusă în discuție gestionarea migrației nu se pot propune soluții unice pentru toți. Datele oferă informații care ajută la explicarea capacității, însă, datele respective sunt limitate la abilitățile socio-cognitive ale administrației publice locale și ne permit să rezonăm cu ideea lui Christensen și Gazley (2008), potrivit căreia „capacitatea unei administrații locale este capacitatea sa de a face ceea ce vrea să facă”. Nu am identificat dovezi care să susțină că o asumare responsabilă a gestionării migrației, diminuează dorința de a migra. Raionul Cahul, care poate fi considerat „exemplul de succes” în însușirea și aplicarea noilor instrumente de gestionare a migrației, are o descreștere cu peste 15% a populației și migrație netă negativă. Raionul Soroca, fără a excela în abordarea integrată a migrației are o descreștere de - 8,4% și migrație netă pozitivă. Există însă dovezi că migrația contribuie la dezvoltarea locală, în măsura în care autoritățile locale recunosc și valorifică potențialul migranților.
7. Gestionarea migrației la nivel local sugerează ideea potrivit căreia administrația publică locală constituie o structură eficientă, care, fiind localizată la nivelul unei unități administrativ-teritoriale, este capabilă să încorporeze diverși actori în baza unor parteneriate cu diverse grupuri private și cu reprezentanți ai societății civile. Prin aceasta susțin toate căile de participare la dezvoltarea locală, inclusiv prin implicarea migranților internaționali, diasporei, emigranților reveniți în țară.
8. Fenomenul migrației implică o dimensiune politică, probată de câteva elemente de bază:
 - Ansamblul politicilor aprobate și implementate;
 - Infrastructura instituțională și normativ-procedurală;
 - Voința politică adecvată ca expresie a unui discurs care are în vedere situația migrațională.
9. Dimensiunea administrativă a gestionării proceselor migraționale constă în valorificarea factorilor structurali și instituționali de migrație ca fapte discursive ce modelează politici locale sustenabile, din punct de vedere al efectelor migrației. În același timp se demonstrează că migrația este maleabilă sau este gestionabilă în măsura în care instrumentele de gestionare cuprind factorii de migrație structurali și instituționali și îi transpune în politici sustenabile. În acest context se propun următoarele:

În acest context se propun următoarele:

RECOMANDĂRI :

a) Destinate autorităților publice centrale:

- 1) Revizuirea și modificarea actelor legislative și normative în vederea asigurării sporirii gradului de autonomie a colectivităților teritoriale locale, optimizării structurii teritorial-administrative a țării care este foarte fragmentată cu localități cu număr foarte mic de locuitori, unele chiar pe cale de dispariție.

- 2) Dezvoltarea capacității de guvernanță a migrației prin:
 - Implicarea partenerilor de dezvoltare în sprijinirea reformelor și politicilor, fie direct în domeniul migrației, fie politici conexe.
 - Descentralizarea sau transferul elementelor de autoritate instituțională și responsabilitate de la guvernul central către administrațiile locale.
 - Transfer de responsabilități ale statului către organizații nestatale, societatea civilă, organizații din sectorul privat și grupurile de voluntari. În acest caz nu trebuie diminuat rolul mass-media în schimbarea atitudinilor publice față de aceste procese.
- 3) Redefinirea infrastructurii instituționale și normativ-procedurale și instituționalizarea unui sistem eficient de coordonare a politicilor de migrație.
- 4) Punerea în aplicare a Agendei 2030 la nivel național și sub-național necesită un angajament continuu și coordonat pentru a asigura o gestionare eficientă, respectarea drepturilor migranților și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în beneficiul tuturor cetățenilor și migranților din țară.
- 5) Dezvoltarea sau continuitatea unor programe cu sprijinul financiar al Uniunii Europene destinate dezvoltării comunităților din Republica Moldova afectate de migrație, prin îmbunătățirea serviciilor locale, precum și stimularea activităților economice generatoare de venituri, inclusiv prin încurajarea economică a migranților reînțorși în comunitate.

b) Destinate autorităților administrației publice locale:

- 1) Facilitarea efectuării continue a cercetărilor sociologice și demografice în domeniul gestionării migrației internaționale, cu implicarea mediului academic, este esențială pentru înțelegerea profundă a dinamicii și impactului mișcărilor migratorii. Prin susținerea cercetărilor și educației în domeniul migrației, cu implicarea activă a mediului academic, pot fi dezvoltate politici mai eficiente și soluții mai sustenabile pentru gestionarea migrației internaționale într-un mod care să aducă beneficii atât migranților, cât și colectivității locale.
- 2) Susținem și sugerăm ideea încorporării componenteii migrației în politicile de dezvoltare locală. Acestea trebuie să aibă în vedere experiența, cunoștințele și interesele migranților și ale familiilor acestora incluzându-le pe agenda de dezvoltare. Aceasta poate necesita efectuarea unor modificări în strategii, obiective și acțiuni, astfel încât migranții și familiile acestora să poată, în mod sistematic, influența, participa și beneficia de procesele de dezvoltare.
- 3) Elaborarea politicilor locale de gestionare a migrației internaționale într-un mod eficient și integrat necesită luarea în considerare unei serii de indicatori cheie care pot ghida procesul de planificare și implementare a politicilor pentru a asigura o abordare comprehensivă și adecvată a acestuia, după cum urmează:
 - *Capacitatea și responsabilitatea actorilor locali:* Evaluarea capacității și responsabilității autorităților locale pentru a determina resursele și expertiza disponibile pentru a gestiona migrația în toate formele sale (migrație internă, migrație internațională, etc.). Politicile trebuie să fie adaptate la capacitățile și nevoile specifice ale comunităților locale;

- *Percepții și atitudini față de migrație:* Înțelegerea percepțiilor și atitudinilor autorităților locale și ale comunității față de migrație (internațională, internă, etc.) poate influența modul în care sunt formulate și implementate politicile.
 - *Colectarea și gestionarea datelor privind migrația:* Disponibilitatea și calitatea datelor despre migrație sunt indispensabile pentru luarea deciziilor informate. Politicile ar trebui să includă măsuri pentru îmbunătățirea sistemelor de colectare și gestionare a datelor, astfel încât să fie posibilă monitorizarea și evaluarea eficientă a impactului migrației asupra colectivității locale.
 - *Adaptabilitatea resurselor la schimbările demografice:* Resursele ar trebui să fie flexibile și adaptabile pentru a răspunde schimbărilor demografice generate de migrațiune;
 - *Conștientizarea și includerea factorilor determinanți ai migrației:* Conștientizarea și aprecierea factorilor determinanți ai migrației și includerea lor în programele politice și birocratice.
 - *Responsabilizarea față de consecințele migrației:* Nivelul de responsabilitate a autorităților față de consecințele migrației asupra colectivității locale are o valoare considerabilă.
- 4) Politicile să fie elaborate pornind de la rațiunea că migrația nu este problemă de rezolvat, ci o problemă de gestionat astfel încât să producă beneficii sub formă de competențe, întărirea forței de muncă, investiții, coeziune, bunăstare etc, pe de o parte, pe de altă parte, gestionarea adecvată să limiteze și să diminueze efectele negative ale acesteia.
- 5) Reajustarea permanentă a modalităților de organizare și acțiune la nivelul colectivității teritoriale locale este o necesitate impusă de mediul social, care se află într-o permanentă schimbare. Aceasta nu este doar o necesitate, ci o condiție esențială pentru adaptarea la dinamica socială și pentru asigurarea unei dezvoltări sustenabile și incluzive a colectivităților locale.
- 6) Dezvoltarea și diversificarea competenței civic-administrative a colectivităților locale sunt esențiale pentru îmbunătățirea guvernancei locale și pentru valorificarea potențialului diverselor grupuri din comunitate. Aceasta poate include diaspora, persoanele cu experiență de migrație și asociațiile obștești. Prin dezvoltarea și diversificarea competenței civic-administrative a colectivităților locale, autoritățile pot promova o guvernanță mai eficientă, mai transparentă și mai responsabilă, care să răspundă mai bine nevoilor și aspirațiilor cetățenilor, inclusiv ale celor din diasporă și ale migranților.
- 7) Debirocratizarea procedurilor pentru migranții reveniți reprezintă un pas considerabil pentru facilitarea reintegrării acestora în comunitățile de baștină. Aceasta implică simplificarea și accelerarea proceselor administrative pe care migranții trebuie să le parcurgă în momentul întoarcerii în țara. Astfel autoritățile pot contribui la crearea unui mediu mai favorabil și mai prietenos pentru reintegrarea migranților reveniți, facilitând contribuția acestora la dezvoltarea socio-economică a comunităților de origine.

Destinate societății civile:

- 1) Acceptarea rolului de partener în elaborarea și implementarea politicilor de migrație: aceasta implică consultări regulate, dialog deschis și implicarea activă a societății civile

în procesele decizionale pentru a asigura că politicile reflectă nevoile reale ale comunității și sunt acceptate de către toți actorii implicați.

2) Proiectele legate de migrație ar trebui să fie integrate și să aibă în vedere impactul economic, social și ecologic al inițiativelor. Aceasta înseamnă dezvoltarea unor proiecte care să contribuie nu doar la creșterea economică, ci și la coeziunea socială și la protecția mediului în comunitățile afectate de migrație.

3) Autoritățile locale ar trebui să stabilească parteneriate strategice cu membrii diasporei pentru a valorifica competențele, resursele și experiența lor în sprijinul dezvoltării locale. Aceasta poate include inițiative de investiții, transfer de know-how, sprijin în educație și cultură, toate contribuind la îmbunătățirea calității vieții în comunitățile de origine.

4) Angajarea cât mai deplină a organizațiilor neguvernamentale în soluționarea problemelor locale. Ele joacă un rol esențial în abordarea problemelor locale, inclusiv a celor legate de migrație, fiind capabile să acționeze rapid și eficient, să mobilizeze resurse și să implementeze soluții inovatoare pentru a răspunde nevoilor comunităților. Implicarea deplină a ONG-urilor poate avea un impact semnificativ în gestionarea și soluționarea problemelor locale, inclusiv în domeniul migrației.

5) Încurajarea implicării voluntarilor în proiectele dedicate problemelor de migrație este esențială pentru amplificarea impactului intervențiilor și pentru promovarea solidarității comunitare. Prin strategii eficiente de recrutare, formare și suport, recunoaștere și promovare, ONG-urile și alte entități locale pot valorifica energia și entuziasmul voluntarilor pentru a sprijini integrarea migrantilor și pentru a crea comunități mai puternice și mai unite.

BIBLIOGRAFIE

- 1) BRETTELL, C. *Migration Theory: Talking Across Disciplines* / Caroline Brettell, James Hollifield. – New York: Routledge, 2007. – 304 p.;
- 2) CASTELLAN, C., M. *Quantitative and Qualitative Research: A View for Clarity. International Journal of Education*. 2 (2) E 1, pp. 1-14. 2010. ISSN 1948-5476. Disponibil: <https://doi.org/10.5296/ije.v2i2.446>;
- 3) CASTLES, S. Understanding the Relationship between Methodology and Methods. Handbook of Research Methods in Migration. In: Carlos VARGAS-SILVA, eds. *Handbook of research methods in migration*. University of Oxford UK: Edward Elgar, 2013, pp.7-25. ISBN 978 1 78100 542 2;
- 4) CHELCEA, S. Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative, Ed. Economică, București, 2001. 656 p., ISBN 973-590—45 1-9
- 5) COHEN, R. *Theories of Migration* (Cheltenham/Brookfield: Edward Elgar Publishing), 1996. ISBN: 978 1 85898 001 0;
- 6) CONSTANTIN, D., L., VASILE, V., PEDA, D. *Fenomenul migraționist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*. Studiul Nr. 5. – București, 2004: Institutul european din România; Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Pais2_studiu_5_ro.pdf
- 7) Congresul Autorităților Locale din Moldova. <https://www.calm.md/?s=b%C4%83%C8%99tina%C8%99i>
- 8) CHRISTENSEN, R. K., GAZLEY, B. Capacity for public administration: Analysis of meaning and measurement. *Public Administration and Development: The International Journal of Management Research and Practice*, 28(4), 2008, p. 265-279. <https://doi.org/10.1002/pad.500>
- 9) EUROFOUND. Social cohesion and well-being in Europe, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018. pp.70, ISBN 978-92-897-1780-9;
- 10) FELDMAN, G. *We Are All Migrants: Political Action and the Ubiquitous Condition of Migrant – hood*. Stanford University Press, 2015. ISBN0804795886, 9780804795883
- 11) GEDDES, A., BOMMES, M., MORAWSKA, E. „*Migration Research and European Integration: The Construction and Institutionalization of Problems of Europe*”, (eds). *International Migration Research: Constructions, Omissions and the Promises of Interdisciplinarity*, 2005, pp. 265–280. Aldershot: Ashgate.
- 12) GIDDENS, A. *The Constitution of Society*. Cambridge: Polity Press, 1984. 402 p. ISBN 0520052927.
- 13) GOZDECKA, D., A., ERCAN, S., A., KMAK, M. *From multiculturalism to post-multiculturalism: trends and paradoxes*. *J. Soc.* 50, 2014, p 51–64. <http://dx.doi.org/10.1177/1440783314522191>
- 14) HAAS, H. *A theory of migration: the aspirations-capabilities framework*. *Comparative Migration Studies*. Springer, 9(8), 2021, pp.1-35. ISSN 2214-594X.

- 15) HAAS, H. „*Migration Transitions: a Theoretical and Empirical Inquiry into the Developmental Drivers of International Migration*”, IMI Working Paper 24 (DEMIG Project Paper 1), University of Oxford: International Migration Institute, 2010;
- 16) HAVEN-SMITH, L. „Collective Will-Formation: The Missing Dimension in Public Administration.” *Administrative Theory & Praxis*, vol. 20, No. 2, 1998, pp. 126–40. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/25611263>
- 17) „*Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică: dinamica în anii 2014-2016*”, elaborat de Institutul Național de Cercetări Economice în parteneriat cu UNFPA, Fondul ONU pentru Populație și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Disponibil: <https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Policy%20Paper%20Indicele%20teritorial%20de%20securitate%20demografica.pdf>
- 18) Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare. Programul Global Comun OIM/ PNUD Disponibil: https://brd.gov.md/sites/default/files/sn_diaspora_2025_web.pdf
- 19) KOSELLECK, R. *Los estratos del tiempo: estudios sobre la historia*. Barcelona: Paidós, 2001, ISBN: 84-493-1139-X.
- 20) KUHLMANN, S., WOLLMANN, H. *Introduction to Comparative Public Administration: Administrative Systems and Reforms in Europe*, 2014, Disponibil: <https://doi.org/10.1177/0020852314568777>
- 21) LEE, E., A. *Theory of Migration*. // *Demography*. Vol. 3, No.1, 1966, p. 47-57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- 22) MACIUCA, O. *Implicarea diasporei în dezvoltarea locală: Ghid operațional bazat pe experiența Republicii Moldova*. Publicație realizată în cadrul proiectului „Migrație și dezvoltare locală” implementat de PNUD Moldova, 2020;
- 23) MASSEY, D. S. A Synthetic Theory of International Migration. In: V. Iontsev (ed.), *World in the Mirror of International Migration*. MAX Press, Moscow, 2002: 142–152.
- 24) MASSEY, D. S. The Ethnosurvey in Theory and Practice. *International Migration Review*, 21(4): 1498–1522, 1987.
- 25) NOGLE, J. *The System Approach to International Migration: an Application of Network Methods* / June Nogle // *International Migration*. № 2., 1994: – pp. 329-342.
- 26) OKTAY, D. How can urban context maintain urban identity and sustainability?: Evaluations of Taormina (Sicily) and Kyrenia (North Cyprus). The International Conference for Integrating Urban Knowledge and Practice. Gothenburg, Sweden, 2005;

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. FILIPOV I. *Cadrul instituțional privind gestionarea fenomenului migrației*. În: Analele științifice ale Universității de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul, 2009, pp. 297 – 301. ISSN 1875-2170. (0,51 c.a).
2. FILIPOV I. *Viziuni asupra migrației în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova*. În: Buletinul Științific al USCh, №. 2 (6), 2017, Științe Sociale, pp. 51-58. ISSN 2345-1858 E-ISSN 2345-1890; (0,52 c.a). Disponibil:
3. FILIPOV I. *Perspective ale integrării și adaptării imigranților în RM*. În: Buletinul Științific al Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul: Științe sociale Ediție semestrială, 1 (9) 2019, pp. 75-89. ISSN 2345-1858) (0,98 c.a).
4. FILIPOV I. *Implicațiile fenomenului migrației asupra coeziunii sociale*. În: Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Seria „Științe Sociale”. 2021, nr. 2(14), pp. 87-96. ISSN 2345-1858. (0,66 c.a).
5. FILIPOV I. *Înțelegerea experienței de migrație: teoretizarea conceptului*. În: Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Seria „Științe Sociale”, 2023, nr. 1(17), pp. 132-148. ISSN 2345-1858. DOI: 10.5281/zenodo.8215847 (1,01 c.a).
6. FILIPOV I. *Metodologia cercetării fenomenului migrației*. În: Materialele Conferinței științifice de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice. – Cahul: 29 aprilie 2009. ISBN 978-9975-914-16-1. (0,32 c.a), pp. 199-204.
7. FILIPOV I. *Factorii specifici în determinarea migrației la nivelul comunităților locale*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Procesele socio-demografice în societatea contemporană: de la meditații la acțiuni”. – Chișinău, 15-16 octombrie, 2009, pp. 171-173. ISBN 978-9975-9742-1-9 (0,32 c.a).
8. FILIPOV I. *Fenomenul migrației – un răspuns al transformărilor social-politice din Republica Moldova*. În: materialele Conferinței internaționale a tinerilor cercetători, ediția a IV-a 6-7 Noiembrie, 2008, p. 217. ISBN 978-9975-70-769-5. (0,10 c.a).
9. FILIPOV I. *Migrația – element al dezvoltării comunităților locale*. În: materialele Conferinței internaționale a tinerilor cercetători, ediția a VII-a; 2010, p. 132. ISBN 978-9975-9898-4-8. (0,10 c.a).
10. FILIPOV I. *Aspecte social - economice ale proceselor migraționale în Republica Moldova*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Explorarea, educația și progresul în mileniu III”, ediția a IV-a, Galați, 2012, pp. 71-81. ISSN 2066 - 7019 (0,4 c.a).
11. FILIPOV I. *Coeziunea socială în contextul proceselor migraționale*. În: Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană. Studiu sociologic. / Coord. V. Mocanu. Chișinău: (CEP USM), Vol. 4. 2023. 569 p., pp. 223 – 247. ISBN 978-9975-62-565-4 (1,06 c.a.).

12. FILIPOV I. *Aspecte ale gestionării imigrației în Republica Moldova*. În: *Evoluția clasei mijlocii în Republica Moldova: premise socioeconomice și politice*. Studiu sociologic. Partea a II-a / coord.: Victor MOCANU. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. - Chișinău: (ÎS FEP "Tipografia Centrală"). 2019. 274 p., pp. 200-209. ISBN 978-9975-3298-4-2 (0,69 c.a).
13. FILIPOV I. *Rolul autorităților locale în gestionarea transformărilor și oportunităților provocate de migrație*. În: *Evoluția clasei mijlocii în Republica Moldova: premise socioeconomice și politice: Studiu sociologic*, 7 septembrie 2018, Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM, 2018, Partea I, pp. 157-166. ISBN 978-9975-4203-9-6. (0,76 c.a).
14. FILIPOV I. *Rolul migrației la constituirea clasei mijlocii*. În: *Inegalități sociale în Republica Moldova. Constituirea clasei de mijloc* / col. red.: Victor Mocanu (coord.) [et al.]; Inst. de Cercetări Juridice și Politice al Acad. de Științe a Moldovei, Univ. de Stat din Moldova, Fac. de Jurnalism și Științe ale Comunicării. – Chișinău : Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM, 2017 (ÎS F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – 440 p., pp. 179-187. ISBN 978-9975-9761-9-0. (0,57 c.a.);
15. FILIPOV, I. *Rolul și competențele autorităților publice locale în gestionarea migrației*. Publicat în Nr. 4(71) 2023 a revistei „AKADEMOS" (Disponibil din Martie 2024)
<http://akademos.asm.md/files/91-97.pdf>

ADNOTARE

Filipov Ina

ROLUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN GESTIONAREA PROCESELOR MIGRAȚIONALE

Teză de doctor în sociologie Specialitatea 541.02 - STRUCTURA SOCIALĂ,
INSTITUȚII ȘI PROCESE SOCIALE

Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: migrație, procese migraționale, politici de migrație, administrație publică locală, capacitate administrativă, diaspora, experiența de migrație, coeziune socială, dezvoltare locală.

Domeniul de studiu: sociologie.

Scopul cercetării constă în explorarea proceselor de gestionare a cursurilor migraționale la nivelul administrației publice locale și elaborarea recomandărilor practice privind exercitarea puterii discreționare a autorităților locale în gestionarea migrației.

Obiectivele cercetării: Determinarea cadrului teoretico-metodologic de cercetare științifică privind rolul administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale; Analiza cadrului instituțional și a conținutului documentelor de politici în domeniul migrației și evidențierea dimensiunii politice a gestionării proceselor migraționale; Conturarea dimensiunii administrative a fenomenului migrației prin identificarea competențelor autorităților publice locale în gestionarea migrației, analiza rolului și responsabilităților acestora în gestionarea migrației; Elucidarea relației dintre migrație și dezvoltare locală prin valorificarea potențialului emigranților și explorarea modurilor în care migranții internaționali pot contribui la dezvoltarea comunității de origine; Identificarea căilor de participare la dezvoltarea locală prin implicarea diverselor grupuri, inclusiv a migranților internaționali, diasporei și a emigranților reveniți în țară.

Noutatea și originalitatea științifică: Rezidă în abordarea interdisciplinară, ce rezonează cu ideea că o teorie generală a migrației nu este nici posibilă, nici de dorit, dar că progrese semnificative se pot face prin reînglobarea cercetării migrației într-o înțelegere mai generală a societății contemporane și legând-o cu teorii mai largi ale schimbării sociale într-o serie de discipline sociale. A fost evidențiată dilema rolului ce îi revine administrației publice locale în probleme de migrație, care, preponderent se încadrează în modelul reglementării de sus în jos. A fost remarcat că, pe lângă un cadru de reglementare național, trebuie să fie vizat și modul în care autoritățile locale să poată dezvolta soluții inovatoare la provocările migrației.

Problema științifică soluționată în domeniul sociologiei constă în cercetarea și analiza complexă a rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale din Republica Moldova, pentru a evidenția măsura în care programele și politicile migraționale actuale sunt raportate la capacitatea de implementare a acestora la nivel local.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă constă în contribuția la aprofundarea cunoștințelor privind capacitatea autorităților publice locale de gestionare a proceselor migraționale. A fost evidențiată contribuția migrației la dezvoltarea locală. Complexitatea fenomenului migrației implică și o dimensiune politică, probată de câteva elemente de bază, precum: ansamblul politicilor aprobate și implementate, infrastructura instituțională și normativ-procedurală, dar și voința politică adecvată. Rezultatele cercetării pot fi utilizate la elaborarea și aplicarea documentelor de politici publice în domeniul gestionării fenomenului migrației la nivelul administrației publice locale. Respectiv, pot fi utile actorilor instituționali locali, organizațiilor nestatale, dar și persoanelor cu sau fără experiență de migrație.

Implementarea rezultatelor științifice Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul a diferitor evenimente științifice. Cele mai relevante și importante rezultate ale cercetării au fost prezentate la conferințe precum: edițiile anuale ale conferinței științifice internaționale „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației” care se desfășoară la Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, la evenimentele de totalizare a activităților proiectelor de cercetare în cadrul cărora autoarea a participat în calitate de cercetător științific.

АННОТАЦИЯ

Филипов Ина

РОЛЬ МЕСТНОЙ ПУБЛИЧНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ В УПРАВЛЕНИИ МИГРАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ

Диссертационная работа на соискание учёной степени доктора социологии по
Специальности 541.02 социальная структура, институты и социальные процессы
Кишинэу, 2023

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография. Полученные результаты опубликованы в 15 научных статьях.

Ключевые слова: миграция, миграционные процессы, миграционная политика, местное публичное управление, административный потенциал, диаспора, миграционный опыт, социальная сплоченность, местное развитие.

Область исследования: социология

Цель исследования: заключается в изучении процессов управления миграционными потоками на уровне местного публичного управления и разработке практических рекомендаций по реализации дискреционных полномочий местных органов власти в управлении миграцией.

Задачи исследования: Определение теоретико-методологической базы научных исследований относительно роли местного публичного управления в управлении миграционными процессами; Анализ институциональной базы и содержания программных документов в сфере миграции и выделение политического аспекта управления миграционными процессами; Определение административного аспекта явления миграции путем определения компетенции местных органов власти в управлении миграцией, анализа их роли и ответственности в управлении миграцией; Выяснение взаимосвязи между миграцией и местным развитием путем использования потенциала эмигрантов и изучения способов, с помощью которых международные мигранты могут внести вклад в развитие местного населения; Определение путей участия в местном развитии посредством вовлечения различных групп, в том числе международных мигрантов, диаспоры и эмигрантов, вернувшихся в страну; Определение трудностей, с которыми сталкивается местная государственная администрация при управлении миграцией, а также анализ эффективности принимаемых мер в этой сфере.

Научная новизна и оригинальность исследования: она заключается в междисциплинарном подходе, который перекликается с идеей о том, что общая теория миграции невозможна и нежелательна, но что значительный прогресс может быть достигнут путем повторного включения исследований миграции в более общее понимание современного общества. и связывание его с более широкими теориями социальных изменений в ряде социальных дисциплин. Выделена дилемма роли местного публичного управления в вопросах миграции, которая в основном подпадает под модель нисходящего регулирования. Было отмечено, что помимо национальной нормативно-правовой базы, необходимо также сосредоточить внимание на том, как местные власти могут разрабатывать инновационные решения миграционных проблем.

Научная задача решаемая в области социологии: заключается в исследовании и комплексном анализе роли местного публичного управления в управлении миграционными процессами в Республике Молдова, с целью подчеркнуть в какой степени действующие миграционные программы и политика являются актуальными и насколько они связаны с потенциалом реализации на местном уровне.

Теоретическая значимость и прикладная ценность заключается во вкладе в углубление знаний о возможностях местных органов власти управлять миграционными процессами. Был подчеркнут вклад миграции в местное развитие. Сложность феномена миграции также включает в себя политическое измерение, подтвержденное несколькими основными элементами, такими как набор утвержденных и реализуемых политик, институциональная и нормативно-процедурная инфраструктура, а также соответствующая политическая воля. Результаты исследования могут быть использованы при разработке и применении документов государственной политики в сфере управления явлением миграции на уровне местного публичного управления. Соответственно, они могут быть полезны местным институциональным субъектам, негосударственным организациям, а также людям с опытом миграции или без него. Также не исключена академическая сторона работы, заключающаяся в том, что некоторые разделы могут быть полезны в методически-дидактических целях. **Внедрение научных результатов.** Результаты исследований были одобрены в рамках различных научных мероприятий. Наиболее актуальные и важные результаты исследования были представлены на таких конференциях, как: ежегодные выпуски международной научной конференции «Перспективы и проблемы интеграции в европейском пространстве исследований и образования», проводимой в Государственном университете имени Богдана Петричейку Хасдеу в Кагуле, на мероприятиях по подведению итогов деятельности исследовательских проектов, в которых автор участвовал как научный исследователь.

ANNOTATION

Filipov Ina

33

THE ROLE OF LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION IN THE MANAGEMENT OF MIGRATION PROCESSES

PhD thesis in sociology. Specialty 541.02 - SOCIAL STRUCTURE, INSTITUTIONS
AND SOCIAL PROCESSES

Chisinau, 2023

The structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations/ The obtained results are published in 15 scientific papers.

Key words: migration, migration processes, migration policies, local public administration, administrative capacity, diaspora, migration experience, social cohesion, local development.

Research area: sociology.

The purpose of the research: The purpose of the research is to explore the processes of managing migratory flows at the level of local public administration and to develop practical recommendations regarding the exercise of the discretionary power of local authorities in managing migration.

The objectives of the research: Determination of the theoretical-methodological framework for scientific research regarding the role of local public administration in the management of migration processes; Analysis of the institutional framework and the content of policy documents in the field of migration and the highlighting of the political dimension of the management of migration processes; Outlining the administrative dimension of the migration phenomenon by identifying the competences of local public authorities in migration management, analyzing their role and responsibilities in managing migration; Identifying ways to participate in local development through the involvement of various groups, including international migrants, the diaspora and emigrants returned to the country; Identifying the difficulties faced by the local public administration in managing migration, as well as analyzing the effectiveness of the measures taken in this area.

The scientific novelty and originality: reside in the interdisciplinary approach, which resonates with the with the advantage of the correlated understanding of migration with the content of migration policies and how to implement them at the local level. Territorial collectivities have the potential to define and propose their own narratives regarding the existence of certain problems and prospects on how to solve them, implying migration. To discover this potential, an approach that combines research from several disciplines is needed. The dilemma of the role of the local public administration in migration issues was highlighted, which mainly falls under the model of top-down regulation. The author noted that in addition to a national regulatory framework, there must also be a focus on how local authorities can develop innovative solutions to migration challenges.

The resolved scientific problem in the field of sociology consists in the research and complex analysis of the role of local public administration in the management of migration processes in the Republic of Moldova, in order to highlight the extent to which the current migration programs and policies are related to the capacity to implement them at the local level.

The theoretical significance and applied value consist in the contribution to the deepening of knowledge regarding the capacity of local public authorities to manage migration processes. The contribution of migration to local development was highlighted. The complexity of the migration phenomenon also involves a political dimension, proven by several basic elements, such as: the set of approved and implemented policies, the institutional and normative-procedural infrastructure, but also the appropriate political will. The results of the research can be used in the development and application of public policy documents in the field of managing the phenomenon of migration at the level of local public administration. Accordingly, they can be useful to local institutional actors, non-state organizations, but also to people with or without migration experience. Also, the academic side of the work is not excluded in the idea that some compartments can be useful for methodical-didactic purposes.

The implementation of the scientific results. The research results were approved in various scientific events. The most relevant and important results of the research were presented at conferences such as: the annual editions of the international scientific conference "Perspectives and Problems of Integration in the European Area of Research and Education" held at the Cahul State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu", at summarizing the activities events of the research projects, where the author participated as a scientific researcher.

FILIPOV INA

**ROLUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN
GESTIONAREA PROCESELOR MIGRAȚIONALE**

**541.02 - STRUCTURA SOCIALĂ, INSTITUȚII ȘI
PROCESE SOCIALE**

**REZUMATUL
tezei de doctor în sociologie**

Aprobat spre tipar: 28.06.2024

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 30 ex.

Coli de tipar: 2,0.

Comanda nr.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009
e-mail: cep1usm@mail.ru